

Na osnovu člana 23 stav 5 Zakona o zaštiti dobrobiti životinja ("Službeni list CG", broj 14/08),
Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, donijelo je

Pravilnik o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju odgajivačnice

*Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 21/2015 od
29.4.2015. godine, a stupio je na snagu 7.5.2015.*

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi koje treba da ispunjavaju odgajivačnice u pogledu objekta, opreme i uslova neophodnih za zaštitu dobrobiti životinja i način vođenja registra odgajivačnica.

Član 2

Ovaj pravilnik ne primjenjuje se na objekte u kojima se uzgaja manje od tri rasplodne ženke iste vrste životinja namijenjenih reprodukciji u komercijalne svrhe.

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) **kavez** je prostor u kojem životinja u zavisnosti od fizičke i fiziološke potrebe vrste, može da boravi privremeno (odmaranje, spavanje) ili trajno;
- 2) **korisna podna površina** je podna površina koju životinje mogu nesmetano da koriste;
- 3) **smještajni prostor** su unutrašnje prostorije, odnosno prostori, uključujući i spoljašnje prostore, koji u zavisnosti od životinjske vrste mogu da budu za:
 - a) ptice - kavezi/volijere,
 - b) ribe - akvarijumi/bazeni,
 - c) pse i mačke - kućice, prostori ili prostorije sa spoljašnjim prostorom,
 - d) ostale sisare - kavezi/prostori/prostorije sa spoljašnjim prostorom,
 - e) gmizavce - terarijumi/drugi prostori uređeni na odgovarajući način,
 - f) ostale životinje - prostori, odnosno prostorije uređeni na odgovarajući način sa spoljašnjim prostorom.

Član 4

Odgajivačnica treba da bude izgrađena i konstruisana na način kojim se obezbjeđuju optimalni uslovi života svojstveni životinjama koje su u njoj smještene.

Odgajivačnica treba da bude konstruisana i održavana tako da se na najmanju moguću mjeru smanji rizik od povreda, prenošenja bolesti, krađe ili bježanja životinja ili ulaska neovlašćenih lica.

Ako se odgajivačnica nalazi u naseljenom mjestu, treba da bude ograđena čvrstom ogradom koja onemogućava nekontrolisani ulazak i izlazak životinja i ljudi, povezana sa glavnim saobraćajnicama i obezbijeđena njena zvučna i vizuelna izolovanost od okoline.

Član 5

Krug odgajivačnice treba da:

- 1) ima površinu koja obezbjeđuje funkcionalnost;
- 2) bude izolovan od okoline i ograđen ogradom visine od 2.0 m do 2.2 m, kako bi se spriječio nekontrolisani ulazak i izlazak ljudi i životinja;
- 3) ima ulaz.

Ulaz u odgajivačnicu treba da bude kontrolisan i pod stalnim nadzorom i na ulazu treba da bude postavljena ploča sa nazivom objekta, adresom, brojem telefona i oznakom radnog vremena.

Član 6

Unutar kruga odgajivačnice, treba da se nalazi prostorija za administraciju (poslovna administracija, evidencija), prostorija za boravak, odmor i ishranu lica koja rade u odgajivačnici i prostorija za presvlačenje lica koja rade u odgajivačnici (garderoba), prostorija ili prostor za pripremu hrane za životinje, prostorija ili prostor za pranje posuđa za hranu i vodu za životinje, prostorija ili prostor za skladištenje hrane za životinje i sanitarni čvor.

Pored prostorija i prostora iz stava 1 ovog člana, odgajivačnica treba da ima i smeštajni prostor za životinje, izolator za oboljele i povrijeđene životinje i prostor za kupanje životinja.

Član 7

Smještajni objekti, odnosno prostorije u kojima se drže životinje, treba da budu fizički odvojeni od drugih objekata, odnosno prostorija.

Objekti, odnosno prostorije iz stava 1 ovog člana, treba da budu izgrađeni tako da:

- 1) u njima ima dovoljno prostora da se životinje mogu okrenuti, hodati, ustajati, sjesti i leći na način koji je u skladu sa fiziološkim potrebama životinje, a u odnosu na njenu rasu, pol i veličinu;
- 2) obezbjeđuju da se životinje održavaju čistim i suvim;
- 3) obezbjeđuju mikroklimatske uslove primjerene vrsti i kategoriji životinja i zaštitu od ekstremnih temperatura i nepovoljnih vremenskih uslova;
- 4) onemogućavaju da druge životinje uđu u odgajivačnicu;
- 5) omogućavaju nesmetani pregled i kontrolu životinja.

Objekti, odnosno prostorije iz stava 1 ovog člana, treba da budu konstruisani, izgrađeni, održavani i korišćeni na način koji obezbjeđuje zaštitu životinja od ljudi i ljudi od životinja i sprječava bježanje životinja.

Površine u odgajivačnici, treba da budu prilagođene vrsti životinja koje se tu odgajaju i treba da budu bez oštih ivica i uglova koji mogu povrijediti životinje.

Objekti, odnosno prostorije iz stava 1 ovog člana održavaju se tako što se sve površine koje dolaze u kontakt sa životinjama redovno čiste, peru i dezinfikuju.

Član 8

Zidovi objekata, odnosno prostorija u kojima se drže životinje, treba da budu izgrađeni od odgovarajućeg građevinskog materijala, a u zavisnosti od vrste i kategorije životinja, treba da imaju odgovarajuću toplotnu izolaciju.

Pod treba da:

- 1) bude izrađen od nepropusnog materijala koji se lako pere, čisti i dezinfikuje;
- 2) ima obezbijeđen drenažni sistem i pad ka odvodnom kanalu, odnosno poseban odvodni sistem za čist, a poseban za nečist dio;
- 3) bude izrađen tako da se zaštite ekstremiteti pasa i mačaka od povreda;
- 4) ima površinski sloj koji je otporan na vodu, urin, feces i dezinficijense, koji je ocjedit i brzo se suši, a prijatan je za kretanje i ležanje pasa i mačaka.

Vrata, prozori, odnosno otvori za vazduh i svijetlo objekta iz stava 1 ovog člana, treba da imaju okvire zaštićene od rđe i da budu zaštićeni mrežama od ulaska grabljivica i insekata, ako je to primjenljivo obzirom na vrstu životinja.

Član 9

Odgajivačnica u pogledu prostora za životinje, treba da ispunjava uslove kojima se životinjama naročito obezbjeđuje:

- 1) dovoljno prostrana površina za odmor i kretanje na kojoj životinja može udobno da leži, da stoji, da zauzima prirodne položaje tijela i da se kreće koliko je neophodno za dnevnu aktivnost;
- 2) dovoljna količina vode i hrane;
- 3) fizička, termička i psihološka udobnost;
- 4) uspostavljanje socijalnog kontakta sa drugim životinjama;
- 5) ispoljavanje svih oblika ponašanja karakterističnih za vrstu, osim ispoljavanja agresivnosti.

Član 10

U smještajnom prostoru, treba da budu obezbijeđeni prostori za odvojeno držanje:

- 1) agresivnih životinja;
- 2) oboljelih životinja;
- 3) rasplodnih ženki sa okotom;
- 4) štenadi mlađih od četiri meseca, osim držanja sa ženkom koja ih hrani.

Član 11

Kapacitet smještajnog prostora, treba da odgovara veličini i broju smještenih životinja.

Smještajni prostor za sve životinje, treba da bude izrađen i konstruisan tako da se na najmanju moguću mjeru smanji rizik od povreda, oboljenja ili bjekstva životinja.

Površine kaveza, akvarijuma, kućice, terarija i drugih smještajnih prostora s obzirom na vrstu životinje, treba da budu izrađeni od netoksičnog materijala koji se lako pere, čisti i dezinfikuje.

Korisna podna površina objekta, odnosno smještajnog prostora, treba da odgovara vrsti, kategoriji, veličini i broju životinja koje su u njima smještene i treba da ima odgovarajući ispust u skladu sa potrebama životinje koja je tu smještena.

Dimenzije smještajnog prostora za životinje date su u Prilogu, koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 12

U odgajivačnici se preduzimaju sve potrebne mjere, kako životinje ne bi mogle da pobjegnu iz objekta, a bezbjednosni sistemi koji se koriste, treba da omogućavaju licima koja rade u odgajivačnici slobodan pristup životinjama, kao i izlaz u slučaju nužde.

Odgajivačnica treba da ima obezbijedenu odgovarajuću protivpožarnu opremu, postavljenu na lako dostupnom mjestu.

Član 13

Smještajni prostor i ispusti za životinje čiste se najmanje jednom dnevno, a po potrebi i češće, kako bi se životinje osjećale udobno.

Urin, feces, ekskreti i ostaci hrane svakodnevno se uklanjaju.

Pojilice i hranilice, mehanički se čiste i peru najmanje jednom dnevno.

Dezinfekcija smeštajnih prostorija za životinje obavlja se redovno, a uvijek kada životinja napušta odgajivačnicu i na njeno mjesto dolazi nova životinja.

Član 14

Unutar kruga odgajivačnice obavlja se redovna deratizacija, najmanje dva puta godišnje, a po potrebi i češće.

Dezinsekcija odgajivačnice obavlja se tokom razdoblja aktivnosti insekata i to najmanje jednom mjesečno, a u ostalom dijelu godine po potrebi.

Član 15

U odgajivačnici, treba da bude obezbijedena prostirka koja odgovara životinjama koje su u njoj smještene.

Prostirka za pse treba da bude meka, dobrih adsorbentnih i termoizolacijskih osobina, koja ne šteti organima za varenje pasa ukoliko griženjem i žvakanjem dospe u unutrašnjost organizma.

Prostirka može da bude od starog papira, pijeska ili gume, koja se lako dezinfikuje i treba da se redovno mijenja i održava čistom i suvom.

Mačkama treba da se obezbijedi dovoljno količine prostirke koja se redovno mijenja i koja ne smije da bude štetna za mačke.

Kunićima, zamorcima i miševima, treba da se obezbijedi mekana prostirka koja se mijenja svaki dan.

Član 16

Odgajivačnica treba da bude snabdjevena dovoljnom količinom vode odgovarajućeg kvaliteta za napajanje životinja, kao i dovoljnom količinom vode za sprovođenje veterinarsko-sanitarnih mjera u odgajivačnici, održavanje higijene radnika i uređajem za protivpožarnu zaštitu.

Član 17

Osvjetljenje u objektima, odnosno prostorijama po trajanju i intenzitetu, treba da bude što sličnije spoljašnjem svijetlu, a po potrebi, radi pregleda životinja i čišćenja površina u objektu, treba da bude obezbijedeno vještačko osvjetljenje.

U prostorijama u kojima se nalaze reptili, treba da budu obezbijedeni fotoperiodi u trajanju od osam sati i u tom periodu se koriste sijalice za zagrijavanje koje su prebojene u crveno ili plavo tako da se ovim životinjama tokom dana obezbijedi mrak.

U prostorijama u kojima se nalaze ženke sa štenadima starosti do 14 dana tokom noći, treba da bude obezbijedeno osvjetljenje niskog intenziteta.

Za albino životinje potrebno je obezbediti 50% manje svjetlosti nego za životinje standardne pigmentacije.

Član 18

U odgajivačnicama treba da bude obezbijeđena odgovarajuća prirodna ili vještačka ventilacija, kako bi se spriječila pojava vlage i neprijatnih mirisa.

Ako su smještajni objekti potpuno zatvorenog tipa, ventilacioni sistem treba da bude takav da se obezbjeđuje:

- 1) 8 do 12 izmjena vazduha/čas u objektima za smještaj pasa;
- 2) najmanje 12 do 15 izmjena vazduha/čas u objektima za smještaj mačaka, tako da sve smještajne jedinice za mačke treba da budu napravljene od žičane mreže.

U odgajivačnici u kojoj se pored drugih životinja uzgajaju i ptice treba da se obezbijedi odvojeni prostor za ptice sa ventilacionim sistemom, radi otklanjanja perja, peruti i prašine.

Ventilacioni sistem treba da bude povezan sa alarmnim sistemom koji upozorava na kvar na ventilacionom sistemu, u slučaju da do kvara dođe.

Član 19

Životinje u odgajivačnici, treba da budu zaštićene od ekstremnih temperatura, a temperatura okoline treba da se kontroliše kako bi se stres životinja smanjio na minimum.

Temperatura u prostoriji u kojoj se drže psi održava se u rasponu od 15 do 27°C.

Temperatura u prostoriji u kojoj se drže štenad mlađa od 14 dana treba da bude od 26 do 28°C, a temperatura u prostoriji u kojoj se drže bolesne i povređene životinje (izolator) ili štenad i mačići treba da bude od 22 do 24°C.

U kavezima sa reptilima svakodnevno treba da se održava temperatura u rasponu od 20 do 33°C.

Član 20

Životinjama treba da se obezbijedi hrana u dovoljnoj količini, koja je čista, zdrava i ukusna.

Ishrana treba da bude prilagođena vrsti, starosti i kondiciji životinje.

Sve odrasle životinje, osim reptila, treba da se hrane najmanje jednom dnevno.

Štenad i mačići starosti od 6 do 12 nedjelja, treba hraniti tri puta dnevno, a ako su starosti od 12 nedjelja do 12 meseci dva puta dnevno.

Skotnim ženjkama i ženjkama u laktaciji, treba da se obezbijedi dnevna količina hrane dva puta veća od normalnih potreba.

Sve životinje treba da imaju pristup vodi za piće u svako vrijeme.

Član 21

Registar odgajivačnica vodi se u pisanoj i elektronskoj formi.

Registar iz stava 1 ovog člana vodi se na Obrascu koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 22

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 011-13/15-3

Podgorica, 27. aprila 2015. godine

Ministar,
prof. dr **Petar Ivanović**, s.r.

DIMENZIJE SMJEŠTAJNOG PROSTORA ZA ŽIVOTINJE

1. PROSTORA ZA UZGAJANJE PASA

Veličina psa (visina u grebenu) (cm)	Veličina kućice (širina x dubina x visina) (cm)
do 55	100 x 60 x 55
od 56 do 65	150 x 100 x 70
od 65 i više	170-180 x 120 x 85

2. Najmanje veličine ispusta za pse

Veličina ispusta zavisi od načina držanja pasa.

- pojedinačno držanje:

Visina psa u grebenu (cm)	Površina ispusta (m ²)
do 40	5
41-55	6
56-65	7
preko 65	8

- grupno držanje:

Broj pasa u objektu	Najmanja površina za pse visine do 55 cm (m ²)	Najmanja površina za pse visine 55 - 65 cm (m ²)	Najmanja površina za pse više od 65 cm (m ²)
2	8	10	12
3	10	13	15
4	12	15	18
5	14	18	20

Ako se u zajedničkom ispustu nalazi više od pet pasa, potrebno je da se svakom sljedećem psu obezbijedi dodatna površina od 2 m².

Najmanje jedna trećina ispusta mora da bude natkrivena i zaštićena od nepovoljnih vremenskih prilika, a površina ispusta treba da bude dobro drenirana i pokrivena materijalom koji se lako čisti i dezinfikuje.

U objektu u kome se drže psi ograda treba da bude visoka najmanje 1,8 m sa nagibom na vrhu prema unutra od cca 45° i treba da bude potpuno natkrivena.

Psi se mogu držati u kavezu ograničeni vremenski period predviđen za spavanje i odmaranje koji ne može da bude duži od osam sati tokom dana.

Psi ne smiju da se drže u kavezima na sprat.

Ako se pas drži u kavezu, kavez treba da bude odgovarajuće veličine kako bi pas u njemu mogao nesmetano da legne i da se ispruži cijelom dužinom, koja se mjeri od vrha nosa pri ispruženoj glavi do korjena repa, ustane, stoji u normalnoj poziciji i okrene se oko svoje ose.

2. PROSTOR ZA UZGAJANJE MAČAKA

Pol	Najmanja površina prostora (m ²)	Najmanja visina prostora (m)	Površina zaštićena od nepovoljnih vremenskih prilika (m ²)
mužjak	6	1,8	2
ženka	5	1,8	2

Za svaku novu ženku prostor se povećava za 1 m².

Mačke mogu da se drže u kavezu ograničeni vremenski period predviđen za spavanje i odmaranje koji ne smije da bude duži od osam sati tokom dana.

3. PROSTOR ZA UZGAJANJE PITOMIH VRSTA - *LAT MUSTELA PUTORIUS FURO* (DOMAĆI TVOR, BELI TVOR, AFRIČKI TVOR, AMERIČKI TVOR, PITOMI TVOR, FERETE)

Za uzgoj tvorova u objektima posebno namijenjenim za uzgoj svakoj životinji treba da se obezbijedi prostor od najmanje 2 m dužine, 1 m širine i 1 m visine.

Ako se tvor drži u kavezu, kavez treba da bude najmanje 80 cm dugačak, 60 cm širok i 60 cm visok, a za svakog dodatnog tvora potrebno je da se obezbijedi dodatna površina od 3000 cm².

Tvor može da se drži u kavezu samo ako mu se obezbijedi razgibavanje izvan kaveza u trajanju od najmanje tri sata dnevno.

Pod u kavezu ne može da bude izrađen od mreže ili konstruisan na način koji može da uzrokuje patnju i povrede životinje.

Kako bi se spriječio bjeg životinja iz spoljašnjeg objekta, pod treba da bude od betona, a ograda u ispustu treba da ima temelje od betona minimalno 60 cm dubine i treba da bude naslonjen na ivice objekta.

Prostor za spavanje treba da bude izdignut od tla i da zauzima najmanje jednu trećinu površine poda objekta.

U odvojenom dijelu objekta ili posebnom kavezu treba da se obezbijedi prostor za leglo, odnosno gnijezdo u obliku drvene kućice ili kutije, tako da je zaštićeno od pogleda, grabljivica, ostalih tvorova i loših vremenskih prilika.

Gnijezdo treba da bude najmanje 30 cm visoko i 30 cm dugačko, a kao prostirka se koristi slama, sijeno, papir, komadići platna od prirodnih materijala.

4. PROSTOR ZA UZGAJANJE PTICA

1) Uslovi za držanje ptica u volijerama

Volijera treba da se sastoji od unutrašnjeg i spoljašnjeg prostora.

Volijera treba da bude izgrađena na način da zaštiti ptice od nepovoljnih vremenskih prilika, spoljašnjih uticaja, da spriječi ulazak drugih životinja, grabljivica i glodara i spriječi bjeg ptica.

U unutrašnjem dijelu volijere treba da se obezbijede drvene prečke za stajanje ptica, različitih debljina kako bi se izbjegle povrede nogu, kao i odgovarajuća gnijezda ili mjesta za svijanje gnijezda i materijal za njih.

2) Uslovi za držanje ptica u kavezima

Pojedine vrste ptica mogu da se uzgajaju u pojedinačnim kavezima u kojima se drže u parovima tokom ležanja na jajima i othranjivanja mladih.

3) Minimalna površina i visina kaveza, odnosno volijere:

Vrsta životinje	Najmanja korisna podna površina (cm ²)	Najmanja visina prostora (cm)	Broj životinja po površini	Površina i visina po svakoj sledećoj dodanoj životinji u jatuu (m ² /m)
australijska zebrasta zeba	1000	35	par s leglom	0,1/2
kanarinac	1200	35	ženka s leglom	-
papagaj tigrica	1200	40	par s leglom	0,1/2
papagaj nimfa	2500	50	par s leglom	0,2/2
golub ukrasni	2000	40	par s leglom	0,15/2
golub letač	10 000	200	par s leglom	0,3/2
ukrasna živina	10 000	100	par s leglom	0,4/1
vodena ukrasna živina*	10 000	100	par s leglom	0,4/1,5

* Za vodene ptice treba dodatno da se obezbijedi vodena površina od 0,2 m² po životinji

5. PROSTOR ZA UZGAJANJE GLODARA

Glodari namenjeni za uzgoj se drže u metalnim kavezima ili staklenim terarijumima odgovarajuće veličine, u zavisnosti od broja životinja.

Kavezi treba da se drže u čvrstom i toplotno izolovanom objektu, odnosno smeštajnom prostoru koji obezbeđuje optimalnu temperaturu i sprječava bjeg glodara, odnosno ulazak drugih životinja i grabljivica.

Glodare koji žive u porodicama (miševi, pacovi, zamorčići, činčile, neke vrste vjeverica i sl.) treba držati zajedno prije polne zrelosti, kako bi uspostavile hijerarhiju i kako bi se izbjegle borbe za položaj u porodici.

Ostale glodare koji žive u parovima ili samostalno (hrčci, kunići, leminzi i si.) treba držati zajedno prije polne zrelosti, kako bi se budući partneri upoznali i sparili.

Vrsta životinje	Minimalna korisna podna površina (cm ²)	Minimalna visina prostora (cm)	Broj životinja po površini	Površina po svakoj sledećoj dodatoj životinji (cm ²)
miš	200	12	par s leglom	150
pacov	900	18	par s leglom	400
hrčak	600	15	ženka ili par s leglom	samo mladi 100
gerbil	600	18	par s leglom	samo mladi 120
zamorac - morsko prase	1500	23	par s leglom	800
mini kunić težine do 1,8 kg	2500	30	ženka s leglom	samo mladi 600
činčila	2000	40	ženka s leglom	samo mladi 400
vjeverica	20 000	2000	par s leglom	5000

Za vrste glodara koji nijesu navedeni u ovoj tabeli, uslovi navedeni u tabeli se primjenjuju u skladu sa veličinom životinje.

6. PROSTOR ZA UZGAJANJE RIBA

Ribe se drže u odgovarajućim akvarijumima opremljenim filterima, grijačima i osvjetljenjem, u skladu sa potrebama svake pojedinačne vrste riba.

Na svaki centimetar dužine ribe neophodno je da se obezbijedi 5 l vode, odnosno zapremine prostora.

Ribe namenjene za priplod treba prije polne zrelosti da formiraju jata radi lakšeg prihvatanja i prilagođavanja.

Ishrana priplodnih životinja treba da bude pojačana, odnosno kod nekih vrsta promijenjena, u zavisnosti od potreba svake pojedinačne vrste riba.

7. PROSTOR ZA UZGAJANJE GMIZAVACA I VODOZEMACA

Gmizavci i vodozemci treba da se drže u odgovarajućim terarijumima izrađenim od stakla ili posebne plastike i nerđajuće mreže, čime se sprječava bijeg životinja.

Veličina terarijuma, posebno za zmije i guštere, određuje se tako da zbir jedne dužine i širine terarijuma odgovara maksimalnoj dužini odrasle životinje.

Svakoj životinji treba da se obezbijedi prostor veličine u kojem može da legne, odnosno ustane u svojoj prirodnoj poziciji, da se nesmetano okrene, kreće, hrani, sakriva i njeguje.

Gmizavcima i vodozemcima treba da se obezbijede mikroklimatski uslovi u skladu sa staništem iz koga potiču i to:

- za tropska staništa treba da se obezbijedi visoka vlaga i temperatura,
- za pustinjska staništa treba da se obezbijedi visoka temperatura i niska vlažnost,
- za umjerena staništa treba da se obezbijedi dodatno osvjetljenje ako se životinje drže u zatvorenim prostorima.

Gmizavcima i vodozemcima kojima je prirodno stanište i u vodi i na kopnu, u terarijumu treba da bude obezbijeđeno dovoljno vode, kako bi im se omogućilo nesmetano plivanje, kao i lako dostupna suva površina na koju mogu da izađu.

Obrazac

REGISTAR ODGAJIVAČNICA

1. Naziv adresa i kontakt (broj telefona, mejl adresa) odgajivačnice

2. Podaci o odgovornom licu

3. Vrsta životinje koja se nalazi u odgajivačnici

4. Kapacitet smještajnog prostora

5. datum izdavanja rješenja

6. broj rješenja

7. napomene (ako ih ima)

8. datum prestanka rada odgajivačnice